

Å l a n d s l a n d s k a p s n ä m n d s

N:o 17/1947. framställning till Ålands landsting med förslag till
landskapslag angående ändring av landskapslagen om
kommunallag för landskommunerna i landskapet Åland,
utfärdad den 21 augusti 1930.

I den petition, N:o 24/1947, som av landstingsman J. Manselin
m.fl. ingivits till Landstinget angående kodifiering och revidering
av kommunallagen för landskommunerna i landskapet Åland, uttalade
petitionärerna bl.a. följande: "Härvid bör även tagas i övervägan-
de, huruvida det icke vore ändamålsenligt, att lagen ändrades där-
hän, att sedan taxeringsnämnd fattat beslut angående grunderna för
beskattningen av lantbruksfastigheter, detta beslut underställes
landskapsnämndens prövning och fastställelse samt eventuell jämkning.
Erfarenheten har nämligen visat, att stora olikheter förekommit mel-
lan olika kommuner med eljest likartade förhållanden, beroende på
respektive taxeringsnämnders bedömning." I sitt betänkande med
anledning av petitionen uttalade laguskottet, att inom utskottet
olika meningar yppats angående lämpligheten och ändamålsenligheten
av en sådan lagändring. Utskottet ansåg väl, att underställningen
sannolikt skulle förenhetliga grunderna i landskapets olika kommuner,

men ansåg tillika, att genom den föreslagna åtgärden ett för stort ingrepp gjordes i den kommunala självstyrelserätten. "Man kan även fråga sig", säger utskottet, "huruvida landskapsnämnden, som vid prövningen sannolikt kommer att hava endast taxeringsnämndens protokoll att rätta sig efter, kunde uppnå ett bättre och rättvisare resultat än länsstyrelsen, som nu behandlar hithörande ärenden på grund av inkomna besvär och sålunda är i tillfälle att taga ställning både till taxeringsnämndens och de missnöjdas synpunkter."

Landskapsnämnden företrädde redan vid ingivandet till Landstinget framställning om kommunallag för landskommunerna i landskapet år 1926 den åsikten, att förenämnda underställning till landskapsnämnden borde ske. Lagutskottets uppfattning om att länsstyrelsen - ett rikets organ - bör hava slutlig avgöranderätt beträffande fastställande av taxeringsgrunderna uti det självstyrda landskapet Åland, är enligt landskapsnämndens åsikt betänkelig ur konstitutionell synpunkt, och varför, länsstyrelsen på grund av inkomna besvär skulle uppnå ett bättre och rättvisare resultat med hänsyn till enhetligheten av taxeringen i hela landskapet är svårt att förstå. Man måste nämligen antaga, att blott enstaka besvär inlämnas till länsstyrelsen, och att med ledning av dessa bedöma situationen i hela landska-

pet går nog icke. Ett helt annat bleve förhållandet, om underställning skedde till landskapsnämnden, som ju, förutom tillgång till fackmän vid sin lantbruksavdelning, som känna till förhållandena i landskapets kommuner, skulle hava material från hela landskapet till hands. Att märka är dessutom, att statsrådet i riket, enligt lagen den 19 november 1943 om ändring av förordningen angående kommunalförvaltning på landet, äger, oberoende av om anmärkning mot taxeringsnämndens beslut gjorts eller icke, fastställa förenämnda taxeringsgrunder. Enligt landskapsnämndens förmenande hava således petitionärerna träffat det riktiga, varför en ändring av 119 § 2 mom. samt 120 § i landskapslagen i antytt syfte bör anses vara av nöden.

Såväl från kommunalt håll som av enskilda kommunalmän har landskapsnämnden uppmärksamgjorts på, att särskilda stadganden i landskapslagen, jämförda med motsvarande stadganden i rikslagstiftningen, åsamka de åländska kommunerna - särskilt vissa kommuner - ekonomiska förluster, vilka undvikits, om stadgandena, såsom rättvist vore, skulle i berörda avseende överensstämma med rikslagstiftningens bestämmelser. Detta gäller bestämmelserna i §§ 67 och 112 angående statens och landskapets skattskyldighet för inkomst från

från skogarna, samt rätten att avdraga legoavgift för jord. Medan i riket staten är skattskyldig för trefjärdedelar av den för skogsmark bestämda inkomsten enligt det allmänna fastställda taxeringsvärdet, är i landskapslagen statens och landskapets skattskyldighet utmätt till halva nettoinkomsten av försäljningen av skog och skogsprodukter eller dessas användande för egna förädlingsverk. Kommunerna i riket hava således i förberört avseende beretts en betydande förmån i jämförelse med landskapets kommuner. Sunds kommun t.ex. har under årens lopp mistat betydande skattebelopp från Bomarsunds f.d. fästningsområde, kronofogdebostället i Tosarby, Kastelholms kungsgård och häradsskrivarbostället i Berg, allt till förmån för staten. I detta avseende fordrar rättvisan onekligen en ändring av stadgandet i förenämnda 67 § i landskapslagen.

Angående rätt att avdraga legoavgift för jord stadgar rikslagens 82 § 1 mom. 7 p., att från inkomsten får avdragas för jord, förutom staten tillhörig, erlagda legoavgifter, medan landskapslagens 112 § säger, att skattskyldig är berättigad att från sin inkomst avdraga legoavgifter för jord. Medan statens arrendator i riket icke får göra avdrag på erlagd legoavgift, så är arrendator i statens och landskapets jord enligt landskapslagen berättigad att

göra det. Det oaktat skall enligt förenämnda 67 § skatt icke erläggas för arrendeinkomst, som staten eller landskapet erhåller från utarrenderade boställen och kungsgårdar samt andra dylika lägenheter. Detta kan icke anses på något sätt varken rimligt eller rättvist. Här hänvisas åter till vad tidigare sagts om de skattebelopp Sunds kommun gått miste om. 112 § i landskapslagen tarvar således en ändring.

I händelse Landstinget går med på förenämnda viktiga ändringar, är landskapsnämnden ännu sinnad föreslå några förtydliganden i och tillägg till 108, 109 och 113 §§. Uti 108 § stadgas bl.a. i 2 mom. 6 p. att såsom inkomst räknas den skattskyldiges inom lantushållningen utförda arbete. I rikslagens 82 § 1 mom. 3 p. innefattas i den skattskyldiges eget arbete även ledningsarbete. Ovisshet har inom landskapet rått, huruvida också ledningsarbete bör beskattas. Enligt landskapsnämndens mening är rikslagens formulering tydligare och därför att föredraga, men också stadgandet i denna form tarvar enligt landskapsnämndens mening ett tillägg av sådant innehåll, att vid skattens bestämmande för det egna arbetet bör avseende fästas vid inkomst från förvärvsinkomst på annat håll, som ju beskattas för sig. En bonde, som t.ex. kör automobil i yrkesmässig trafik, kan icke för

eget arbete i lantbrukshållningen beskattas lika högt som den, som uteslutande sysslar med arbete på sin lägenhet. Paragrafens sista moment kan, såsom numera obehövt, utgå.

Beträffande sytning stadgas i rikslagens 82 § 1 mom. 5 p., att densamma är skattbar inkomst. Landskapslagen nämner icke sytning alls, utan talar i 109 § 1 mom. 1 p. om sådant understöd i penningar eller varor, som på grund av åtagande eller annan förpliktelse å bestämda tider erläggas. Enligt landskapsnämndens mening vore det för tydlighets skull skäl att före sagda understöd inskjuta "sytning eller dess i penningar uppskattade värde."

Uti rikslagens förenämnda 82 § 1 mom. 3 p. säges, att där lantbruksfastighets odlingsrätt väsentligt avviker från det på orten allmänt brukliga, skall den sålunda erhålla tilläggsinkomsten i skälighets mån beaktas vid taxeringen. Formuleringen i landskapslagens 113 § är följande "Utövas på någon del av fastigheten annan näring, räknas sådan del ej såsom lantbruksfastighet". Rikslagens formulering måste anses tydligare och därför att föredraga.

Hänvisande till förestående får landskapsnämnden vördsammast relägga Landstinget till antagande nedannämnda

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om kommunallag för landskommunerna i landskapet Åland, utfärdad den 21 augusti 1930.

På framställning av Ålands landskapsnämnd har Ålands landsting beslutat, att med upphävande av landskapslagen den 5 april 1946 angående ändring av landskapslagen om kommunallag för landskommunerna i landskapet Åland, utfärdad den 21 augusti 1930, §§ 67, 108, 109, 112, 113, 119 och 120 i landskapslagen den 21 augusti 1930 om kommunallag för landskommunerna i landskapet Åland skola erhålla följande ändrade lydelse.

67 §.

Till de utgifter, som enligt 5 § 2 mom. i denna lag omförmälas och bära för kommunens behov bestridas, är utan avseende å trosbekännelse och medborgarrätt envar,

vilken inom kommunen, evad han där bor eller icke, äger eller brukar jord eller innehar annan fast egendom,

eller där idkar rörelse, näring eller yrke såsom ock envar,

vilken inom kommunen har eller bör hava sitt bo och hemvist, pliktig att bidra i förhållande till det antal skattören honom genom taxering påförts.

432
Enahanda skyldighet åligger även menighet, sammanslutning, an-

stalt eller stiftelse för den inkomst de inom kommunen åtnjuta av fastighet, näring, rörelse eller annan inkomstkälla. Dock är ideell sammanslutning, anstalt eller stiftelse skattskyldig endast för inkomst av fastighet samt av näring och rörelse.

Staten och landskapet äro skattskyldiga för inkomst av sådana lantbruks- och övriga fastigheter, vilka icke användas till allmänna ändamål, samt för halva nettoinkomsten av industriell och annan rörelse, vilken är med privata företag jämförlig. Inkomster, vilka staten och landskapet erhålla från sina skogar, uppskattas enligt de i 119 § 1 mom. omnämnda taxeringsgrunder; av sålunda uppskattad

inkomst anses tre fjärdedelar såsom beskattningsbar inkomst. Skatt skall icke erläggas för arrendeinkomst, som staten eller landskapet erhåller från utarrenderade boställen samt andra dylika lägenheter, ej heller för inkomst från produktiva företag, vilka huvudsakligen äro i verksamhet för tillgodosende av stats- och landskapsinrättningars behov.

Hustru skall särskilt beskattas för den inkomst, varöver hon enligt lag råder.

Av den skattskyldigas inkomst motsvarar ett belopp av etthundra

mark ett skattöre.

108 §.

433
Såsom inkomst, på grund varav skatt skall erläggas, anses med sådan begränsning, som nedan säges, skattskyldigs samtliga årsintäkter i penningar eller penningars värde. Såsom inkomst från lantbruksfastighet skall anses den nettoinkomst, vartill avkastningen från likartade fastigheter inom kommunen med beaktande av på orten gängse drift och underhållskostnader, arbetslöner samt skälig värdeminskning, i medeltal under det föregående året enligt uppskattning stigit.

Såsom inkomst räknas även:

- 1) vad skattskyldig för sin och sin familjs räkning tillgodo-gjort sig av avkastningen från näring eller av varor, som han tillverkat eller tillsaluhållit;
- 2) dividend eller utdelning, som den skattskyldige uppburit från aktiebolag;
- 3) den vinst, som affärsföretag kan uppskattas hava av sin inom kommunen bedrivna rörelse, även om densamma utövas genom agentur, avdelningskontor, filial eller annat dylikt organ;
- 4) vinster av tillfällig natur, därunder inbegripen vinst å

icke yrkesmässig avyttring av sådan fast eller lös egendom, som säljaren genom köp eller byte förvärvat, om den fasta egendomen varit i säljarens ägo under mindre än tio år och löseendomen under mindre än fem år, dock efter avdrag av möjligen liden förlust å andra likartade överlåtelse;

5) förmån, som skattskyldig åtnjutit genom egen eller fri bostad för sig och sin familj; så ock det arbete, den skattskyldiges hemmavarande barn eller andra familjemedlemmar, hustrun undantagen, utfört till förmån för den skattskyldiges hushåll, därest de icke särskilt beskattas, dock ifråga om envar familjemedlem med beaktande av de avdrag, vilka i §§ 112 och 121 omförmälas; samt

6) av trädgård, fiskevatten, betes- och jaktmarker och övriga därmed jämförliga förmåner erhållen nettoinkomst, så ock den skattskyldiges inom lantushållningen utförda arbete, ledning av arbetet däri inberäknad, uppskattat i penningar till belopp, som för detta arbete bort erläggas åt en avlönad person. Vid skattens bestämmande för sistnämnda inkomst skall i avseende å minskning beaktas den tid den skattskyldige ägnat sig åt annat förvärvsarbete.

109 §.

Såsom inkomst anses icke:

1) vad som förvärvats genom gifterätt, i morgongåva eller fördel av oskiftat bo, i hemföljd eller genom gåva, arv, testamente eller fideikomiss till make eller arvinge i rätt upp- eller nedstigande led; dock räknas såsom inkomst sytning eller dess i penningar uppskattade värde samt sådant understöd i penningar eller varor, som på grund av åtagande eller annan förpliktelse å bestämda tider erläggas;

2) skadeersättning, däri inbegripet, vad som erhållits på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkring;

3) på grund av liv- eller kapitalförsäkring utfallet kapital; samt

4) stipendium eller reseunderstöd, som utgivits för vetenskapliga eller konstnärliga studier eller vetenskapliga undersökningar, ej heller riksdagsmänna- eller landstingsmännaarvoden, ersättning för ledamotskap i landskapsnämnden, kommunalfullmäktige, kommunalnämnden och andra kommunala förtroendeuppdrag, statens och landskapets kommittéer eller vad som av staten, landskapet eller annat offentligt samfund anvisats till bestridande av vid tillfälligt uppdrag förenade särskilda kostnader.

§ 112.

Skattskyldig är berättigad att från sin inkomst avdraga:

- 1) för jord, förutom staten och landskapet tillhörig, erlagda legoavgifter;
- 2) ränta å gald;
- 3) förlust å skattskyldigs näringsverksamhet, som icke är att hänföra till kapitalförlust;
- 4) obligatorisk försäkringsavgift samt avgifter, som erlagts till arbetslöshetskassor;
- 5) avgifter till pensions-, änke- och pupill- samt annan dylik kassa, i vilken det på grund av tjänst eller befattningsalliering honom att vara delägare.

§ 113.

Såsom lantbruksfastighet skall vid taxeringen anses lägenhet eller del därav, egen eller legd, där lantbrukshållning eller skogsvård bedrivs. Avviker odlingsättet för lantbruksfastighet väsentligt från det på orten allmänt brukliga, skall den sålunda erhålla tillägg i inkomsten i skäligheten beaktas vid taxeringen.

§ 119.

Taxeringsnämnd, som valts för verkställande av följande års taxering, tillhör att före utgången av oktober månad fatta beslut därom,

till vilka belopp nettoavkastningen per hektar av odlad mark och

naturlig äng samt skogsmark skall uppskattas efter indelning, dels

enligt jordens beskaffenhet och ägornas belägenhet samt dels, där det

befinnes nödigt, enligt fastighetens läge med hänsyn till trafik-

och konsumtionsorter.

Ett exemplar av taxeringsnämndens beslut angående beskattnings-

grunderna skall ofördröjligen tillställas landskapsnämnden, och ett

annat exemplar på lämpligt ställe inom kommunen framläggas till de

skattskyldigas granskning under fjorton dagar, räknat från den, då

ärendet kungjordes på sätt om kommunala tillkännagivanden är stadgat,

denna dag oräknad. Skattskyldig, som ej åtnöjes med taxeringsnämndens

beslut, har rätt att däröver göra anmärkning medelst skrivelse, som

inom fjorton dagar från den, då beslutet till de skattskyldigas

granskning framlades, nämnda dag oräknad, skall till taxeringsnäm-

ndens ordförande ingivas, dock må anmärkningsskrivelsen jämväl på av-

sändarens risk inom den föreskrivna tiden till taxeringsnämndens ord-

förande genom förmedling av postverket i frankerat brev insändas.

Ordföranden skall å anmärkningsskrivelsen anteckna, när den till ho-

nom ingivits eller inkommit, samt ofördröjligen densamma till land-

skapsnämnden överstyra med biläggande av taxeringsnämndens utlåtande

samt utredning om tiden, då taxeringsnämndens beslut framlades till granskning. Landskapsnämnden skall, oberoende av om anmärkning gjorts mot taxeringsnämnds beslut eller ej, beträffande beskattningens grunderna för skatteåret vidtaga sådana ändringar, som äro av nöden, för att beskattningen må bli riktiga och i hela landskapet enhetliga samt därefter fastställa de grunder, vilka avses i 1 mom., och vilka skola tillämpas vid beskattningen.

§ 120.

Efter det de grunder, enligt vilka inkomsterna från lantbruksfastigheter böra uppskattas, genom landskapsnämndens beslut blivit fastställda, tillhör det taxeringsnämnden att enligt nämnda grunder och stöd av de uppgifter, som erhållits av de skattskyldiga, eller av taxeringsnämnden på annan väg införskaffats, fastställa envar lantbruksfastighets nettoavkastning. Har fastighetens avkastning nedgått i följd av frost, översvämning, hagelfall eller annat dylikt, skall detta skäligen beaktas vid uppskattning av inkomsten.

Mariehamn den 29 oktober 1947.

På landskapsnämndens vägnar:

Lantråd

Viktor Strandfält
Viktor Strandfält

Landskaps sekreterare

Ch. Stormbom
Ch. Stormbom.